

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

**Analýza praktické části maturitních zkoušek na konkrétní
střední odborné škole**

Bakalářská práce

Autorka: Ing. Veronika Pytlík Štruncová

Vedoucí práce: Ing. Emil Kříž, Ph.D.

2020

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Veronika Pytlík Štruncová

Specializace v pedagogice
Učitelství odborných předmětů

Název práce

Analýza praktické části maturitních zkoušek na konkrétní střední odborné škole

Název anglicky

Analysis of the practical part of the school-leaving exam at a particular secondary school

Cíle práce

Cílem práce je v teoretické části objasnit základní pojmy z pedagogiky a didaktiky a explikovat stávající podobu maturitní zkoušky v České republice dle aktuálně platné právní úpravy. Vlastní část je zaměřena na analýzu výsledků praktické části maturitních zkoušek na Obchodní akademii, Plzeň za sledované období školních let 2011/2012 až 2018/2019.

Metodika

Pro dosažení cílů bakalářské práce bude provedena analýza sekundárních zdrojů dat a jejich komparace. Získaná data ve vlastní části budou analyzována s využitím statistických metod. Součástí vlastní práce budou taktéž možná doporučení a návrhy na změnu stávající podoby praktické části maturitních zkoušek na vybrané SOŠ.

Doporučený rozsah práce

Podle pravidel bakalářských prací

Klíčová slova

praktická část maturitní zkoušky, střední odborná škola, písemná zkouška, analýza průměrných výsledků

Doporučené zdroje informací

- KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto. Školní didaktika. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.
- KAŠPAROVÁ, Jana a VENCOVSKÁ, Taťána. Profilová maturitní zkouška v odborných školách. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. 48 s. ISBN 978-80-87063-95-8.
- MORKES, František. Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – Divize nakladatelství TAURIS, 2003. 71 s. ISBN 80-211-0438-4.
- PRŮCHA, Jan, et al. Pedagogická encyklopedie. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.
- SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 307 s. ISBN 978-80-247-1821-7.
- VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana. Pedagogika pro učitele. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Emil Kříž, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2020

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2020

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 11. 03. 2020

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Analýza praktické části maturitních zkoušek na konkrétní střední odborné škole** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Plzni dne 29. března 2020

.....
(podpis autorky práce)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Emilu Křížovi, Ph.D. za cenné a profesionální rady, připomínky a vstřícný přístup při zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat panu řediteli Mgr. Miloslavu Skuhravému, panu zástupci ředitele Ing. Vladislavu Kličkovi a vedoucí předmětové komise Písemné a elektronické komunikace paní Mgr. Miladě Peštové z Obchodní akademie, Plzeň za poskytnuté informace o praktické části maturitní zkoušky na jejich škole.

Abstrakt

Bakalářská práce byla v teoretické části zaměřena na základní přehled struktury tuzemského školského systému, historického vývoje a současného pojetí maturitní zkoušky včetně odkazu na platnou právní úpravu, definici kurikulárních dokumentů a základních pojmů používaných v pedagogice a didaktice. Zvolenou metodou v teoretické části práce byla podrobná analýza sekundárních zdrojů dat a jejich vzájemná komparace. Předmětem vlastního řešení bakalářského úkolu bylo provedení analýzy výsledků praktické části maturitních zkoušek na Obchodní akademii, Plzeň za sledované období školních let 2011/2012 až 2018/2019. Po zjištění a definování jistých nedostatků a rezerv byla pak práce orientována na vytvoření návrhů eliminujících tyto nedostatky. Také byla navržena doporučení, která by prověřovala odborné a klíčové kompetence absolventů oboru 63-41-M/02 Obchodní akademie vhodnější formou než je tomu doposud. Získaná data byla analyzována s využitím statistických metod a graficky zpracována. Příslušné návrhy byly představeny řediteli vybrané střední odborné školy, který přislíbil projednání doporučení v příslušných předmětových komisích.

Klíčová slova

praktická část maturitní zkoušky, střední odborná škola, písemná zkouška, analýza průměrných výsledků

Abstract

The bachelor thesis was focused on the basic overview of the structure of the domestic school system, historical development and the current concept of school-leaving examinations, including the application for legislation, the definition of curricular documents and the basic concepts used in pedagogy and didactics. The chosen method in the theoretical part of the thesis was a detailed analysis of secondary data sources and their mutual comparison. The subject of the project was to analyze the results of the practical part of the school-leaving examination at the Business Academy, Pilsen for the monitored period of school years 2011/2012 to 2018/2019. After identifying and defining certain deficiencies and reserves, the work was then oriented towards creating proposals to eliminate these deficiencies. Recommendations were also proposed that would examine the professional and key competencies of graduates in the 63-41-M / 02 Business Academy program in a more appropriate form than it is to date. The obtained data were analyzed using statistical methods and graphically processed. The relevant proposals were presented to the director of the selected secondary vocational school, who will discuss the recommendations in the relevant subject commissions.

Keywords

practical part of the school-leaving exam, secondary school, written exam, average results analysis

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
1 Cíl a metodika	10
2 Struktura školského systému v České republice	11
2.1 Předškolní vzdělávání	12
2.2 Základní vzdělávání	13
2.3 Střední vzdělávání	14
2.4 Vyšší odborné vzdělávání	18
2.5 Vysoké školství	19
3 Maturitní zkouška	19
3.1 Historie maturitní zkoušky	20
3.2 Současný model maturitní zkoušky v ČR ve školním roce 2019/2020	20
3.2.1 Praktická zkouška	24
4 Kurikulární dokumenty	25
4.1 Základní užívané pojmy v kurikulárních dokumentech	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
5 Praktická maturitní zkouška na vybrané SOŠ	28
5.1 Aktuální podoba zadání a forma praktické maturitní zkoušky	28
5.2 Výsledky praktické části maturitní zkoušky ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň	34
5.3 Odborné a klíčové kompetence ověřované vykonáním praktické části maturitní zkoušky v rámci oboru vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie	38
5.4 Návrh podoby praktické části maturitních zkoušek – úkoly ekonomické ..	39
5.5 Vlastní doporučení	43
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	45
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	48
SEZNAM PŘÍLOH	49
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Maturitní zkouška má na našem území své kořeny již od poloviny 19. století. Tato zkouška dospělosti je od svého prvopočátku zacílena na ověření žákovy zralosti, a to nejen v oblasti dalšího možného studia ve vyšším stupni vzdělání, ale také jeho schopnosti samostatného kritického myšlení a celkové vyspělosti jeho osobnosti. V tuzemsku měla maturita od svého zavedení charakter státní zkoušky. Obsah maturitní zkoušky byl často měněn, ovšem stále byla zachována forma ústní a písemná.

Maturitní zkouška by měla plnit tři základní funkce. Jako první lze zmínit funkci závěrečné zkoušky vzdělávacího procesu. Dále je úspěšné složení maturitní zkoušky podmínkou pro vstup na vysokou školu. Jako třetí funkci maturitní zkoušky můžeme uvést její směřování do praxe, neboť maturita otevírá možnosti zařazení do povolání určitých úrovní. Lze předpokládat, že žáci si po absolvování vzdělávacího procesu osvojili vědomosti, dovednosti a zaujali postoje, které jsou v souladu se základními cíli druhu a typu vybrané školy.

Již od počátku zavedení maturitní zkoušky byla řešena otázka, zda má být chápána jako nástroj restriktivní sociální politiky, anebo reprezentovat právo na studium všech sociálních vrstev. V České republice lze již dlouhodobě sledovat trend kvantitativního růstu maturantů (Skalková, 2020).

Téma bakalářské práce bylo vybráno s ohledem na fakt, že maturitní zkouška a její podoba prochází v dnešní době častými změnami a představuje oblast, která je ve školství stále hojně diskutovaná, zejména po zavedení státní části maturit po roce 2011. Analýza praktické části maturitních zkoušek byla provedena na Obchodní akademii, Plzeň. Jedná se o třetí nejstarší ekonomicky zaměřenou školu v českých zemích, která byla založena v roce 1886 a autorka sama je její hrdou absolventkou. Hlavním posláním této práce je návrh vlastního doporučení týkajícího se změny podoby praktické části maturitní zkoušky na této střední odborné škole a předání tohoto konceptu vedení školy.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem práce bylo v teoretické části objasnit základní pojmy z pedagogiky a didaktiky a explikovat stávající podobu maturitní zkoušky v České republice dle aktuálně platné právní úpravy. Vlastní část byla zaměřena na analýzu výsledků praktické části maturitních zkoušek na Obchodní akademii, Plzeň za sledované období školních let 2011/2012 až 2018/2019.

Pro dosažení cílů bakalářské práce byla provedena analýza sekundárních zdrojů dat a jejich komparace. Získaná data ve vlastní části byla analyzována s využitím statistických metod. Součástí vlastní práce jsou taktéž možná doporučení a návrhy na změnu stávající podoby praktické části maturitních zkoušek na vybrané SOŠ.

2 Struktura školského systému v České republice

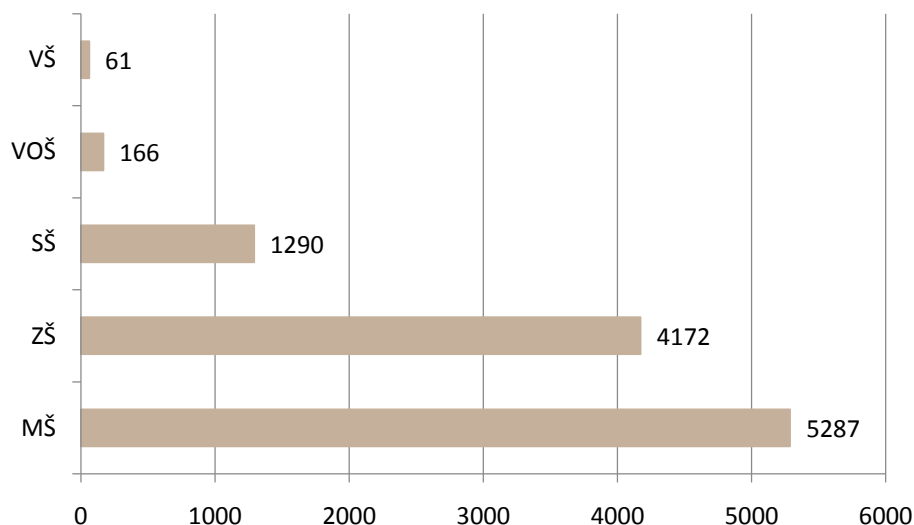
Školský systém v ČR je rozčleněn na jednotlivé druhy škol, které mají hierarchickou návaznost. V **Příloze č. 1** je znázorněna současná podoba tuzemského vzdělávacího systému, kterou zveřejnilo na svých webových stránkách Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Ze schématu jsou zejména patrné následující informace: názvy vzdělávacích institucí či programů, délka studia, zařazení na mezinárodní úroveň ISCED 2011, vstupní požadavky a závěrečné certifikáty.

Pojem „druhy škol“ představuje dvě kritéria rozdělení:

1. Kritérium věkové u vzdělávajících se jedinců – školy se vzájemně diferencují tím, že do nich vstupují subjekty určitých věkových kategorií. Určující je zejména věková hranice 6 let pro vstup dětí do povinného základního vzdělávání. Platí, že veškeré následné vzdělávání je od této věkové hranice odvozováno.
2. Kritérium úrovně vzdělávání – školy jsou členěny na jednotlivé úrovně dle typu a náročnosti. K vymezení úrovně vzdělávání je používán exaktní nástroj v podobě mezinárodní normy ISCED – ta byla přijata členskými státy UNESCO jakožto unifikovaný dokument pro popis a klasifikaci školství. Lze dohledat převodník mezi v ČR používanou KKO (Klasifikací kmenových oborů vzdělávání) a ISCED 2011 - jedná se o trojmístný číselný kód, který je mj. od roku 2016 uváděn na všech dodatcích k osvědčení (Průcha, 2009; Národní ústav pro vzdělávání, 2020).

Reforma veřejné správy v ČR přinesla od 1. ledna 2000 výrazné změny v oblasti zřizování škol. Obce, příp. svazky obcí jsou zřizovateli většiny základních škol. Střední, vyšší odborné školy a významná část speciálních škol jsou zřizovány kraji. Zřizovatelem škol mohou být taktéž ministerstva (např. vnitra, obrany a spravedlnosti). Existují také školy, které jsou zřízeny církvemi nebo soukromými osobami, nadacemi atd. (Vališová a Kasíková, 2007).

Graf 1: Počty škol ve školním/akademickém roce 2018/2019 v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování s použitými daty z Českého statistického úřadu

2.1 Předškolní vzdělávání

Mateřské školy jsou institucemi poskytujícími preprimární vzdělávání. Předškolní vzdělávání je určeno pro děti ve věku od tří do šesti let. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné. Lze jej plnit návštěvou mateřské školy, vzděláváním v přípravné třídě základní školy, či individuálním vzděláváním. V minulosti byly MŠ vnímány jako výchovná zařízení a nikoliv školy v pravém slova smyslu. Předškolní vzdělávání má za úkol podporovat výchovné působení rodiny a doplňovat je o specifické podněty, rozvíjet je a obohacovat. Jedná se o etapu vzdělávání, v rámci kterého dítě získává především sociální zkušenosti, základní poznatky o životě kolem sebe a první podněty pro pokračující vzdělávání i celoživotní učení (Průcha, 2009).

Bývá zde často uplatňován alternativní vzdělávací program, např. montessoriovský, waldorfský apod. (Vališová, 2007).

Podle aktuálně zveřejněných údajů Českého statistického úřadu bylo ve školním roce 2018/2019 na území ČR celkem v provozu 5 287 mateřských škol (obsahujících 16 064 tříd s 363 776 dětmi), ve kterých působilo 30 404 učitelek a 177 učitelů¹ (Český statistický úřad, 2020).

Míra účasti dětí v posledním roce před nástupem do základní školy bývá každoročně více než 80 % dětské populace. V evropském srovnání jde o velmi vysoký poměr (Průcha, 2013).

2.2 Základní vzdělávání

Jedná se o vzdělávací instituce, ve kterých většinová populace získává základní vzdělání a plní povinnou školní docházku. Ta je zákonem stanovena na dobu 9 školních let. Základní školy obvykle navštěvují žáci ve věku 6 – 15 let. Školy jsou rozděleny do dvou stupňů.

1. stupeň je tvořen 1. – 5. ročníkem
2. stupeň je tvořen 6. – 9. ročníkem – na rozdíl od prvního stupně je na druhém stupni obsah vzdělávání rozčleněn do většího množství samostatných předmětů a současně také platí, že část žáků přechází po ukončení 5. nebo 7. ročníku do víceletých gymnázií.

Zřizovatelem většiny základních škol jsou obce. Specifikem základního školství je skutečnost, že přibližně třetina škol existuje samostatně pro první stupeň, a to převážně v menších obcích. Dříve byly tyto školy nazývány národními školami (Průcha, 2009).

Základní vzdělávání lze na prvním i na druhém stupni uskutečňovat také formou individuálního vzdělávání.

Ve školním roce 2018/2019 bylo v ČR evidováno celkem 4 172 základních škol rozčleněných do 46 774 tříd, které navštěvovalo 940 928 žáků. Co se týká pedagogického obsazení, na základních školách bylo zaměstnáno 54 401 učitelek a 9 944 učitelů (Český statistický úřad, 2020).

¹ Statistické údaje v oblasti školství používají pro účely výkaznictví počty učitelů přepočtené na plný úvazek, nikoli počty fyzických osob, které na školách působí.

2.3 Střední vzdělávání

Pojem střední školství zahrnuje širší komplex škol, které zajišťují střední vzdělávání. Současně platí, že následuje po ukončení základního vzdělávání. Délka studia je od 2 do 5 let. Vykazuje buď charakter finální etapy vzdělávání (absolventi vstupují přímo na trh práce), nebo tranzitní fáze vzdělávání (příprava absolventů pro vstup do terciárního či jiného navazujícího vzdělávání). Střední vzdělávání má všeobecný nebo odborný charakter a je ukončeno maturitní zkouškou, výučním listem, nebo závěrečnou zkouškou. Toto vzdělávání se uskutečňuje v gymnáziích, ve středních odborných školách, středních odborných učilištích a v konzervatořích.

Rozlišujeme následující stupně středního vzdělání:

- střední vzdělání,
- střední vzdělání s výučním listem,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Střední vzdělání (ISCED 353/253) získává žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce jednoho roku nebo dvou let v rámci denní formy vzdělávání. Tento stupeň vzdělání negeneruje výuční list ani maturitní vysvědčení a získává se v oborech dvou kategorií:

- střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu (jedná se o obory kategorie J), tzn. dvouleté obory, které jsou určeny kupř. pro žáky bez dalších studijních aspirací a ukončují se závěrečnou zkouškou, výstupem je závěrečné vysvědčení, např. obor 53-41-J/01 Zubní instrumentářka nebo obor 75-41-J/01 Pečovatelské služby;
- vzdělávání v praktických školách (obory kategorie C), tj. obory praktických škol v délce jednoho roku nebo dvou let, které jsou určeny především pro žáky s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení, jedná se o přípravu neprofesní, která je zaměřena na jednoduché pomocné činnosti ve výrobě a službách a osvojování základních dovedností pro život, absolventi získávají závěrečné vysvědčení, např. obor 78-62-C/01 Praktická škola jednoletá.

Střední vzdělání s výučním listem (ISCED 353) získává žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce dvou nebo tří let v rámci denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem. Vyučení lze získat v oborech dvou kategorií a s různou délkou studia:

- střední odborné vzdělání s výučním listem (obory kategorie H), jedná se o tradiční učební obory v délce tří let ve středních odborných učilištích, platí, že po získání výučního listu lze pokračovat navazujícím nástavbovým studiem a složit i maturitu, např. obor 66-51-H/01 Prodavač, obor 23-68-H/01 Mechanik opravář motorových vozidel;
- nižší střední odborné vzdělání (obory kategorie E) představuje studium v délce dvou nebo tří let, výstupem je výuční list, v těchto oborech jsou kladeny nižší nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání a jsou určeny primárně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. pro absolventy dřívějších speciálních základních škol a žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než 9. ročníku ZŠ, jedná se o obory připravující absolventy pro výkon jednoduchých prací ve službách a v rámci dělnických povolání, např. tříletý obor 23-51-E/01 Strojírenské práce nebo dvouletý obor 31-57-E/01 Textilní a oděvní výroba.

Střední vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 344/354/554) získá žák úspěšným ukončením vzdělávacích programů šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávacího programu v délce čtyř let denní formy vzdělávání, vzdělávacího programu nástavbového studia v délce dvou let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Maturitního vzdělání lze dosáhnout v následujících oborech:

- úplné střední odborné vzdělání s maturitou (obory kategorie M), vykazuje profesní charakter a délka studia je čtyři roky, po maturitě může žák pokračovat ve vzdělávání na vysoké nebo vyšší odborné škole, např. obor 63 - 41 - M/02 Obchodní akademie;
- úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou (obory kategorie L), jedná se o přípravu pro náročná dělnická povolání a nižší řídicí

funkce, denní forma v délce čtyř let, přičemž významnou součástí představuje odborný výcvik (obory vznikly z dřívějších tříletých učebních oborů), absolventi obdrží maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve vzdělávání na vysoké nebo vyšší odborné škole, např. obor 69-41-L/01 Kosmetické služby;

- úplné střední všeobecné vzdělání (obory kategorie K), všeobecná příprava ve čtyřletých a víceletých gymnáziích je neprofesní a představuje především přípravu pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělávání, rozlišení oborů se řídí délkou přípravy (čtyřleté – po ukončení 9. ročníku ZŠ, šestileté – po ukončení 7. ročníku ZŠ, osmileté – po ukončení 5. ročníku ZŠ);
- vyšší odborné vzdělání v konzervatoři (obory kategorie P), šestiletá příprava v uměleckých oborech po ukončení 7. ročníku základní školy a osmileté studium oboru tanec po 5. ročníku základní školy, platí, že studium je podmíněno výrazným talentem, absolventi obdrží vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře, smějí používat označení diplomovaný specialista (DiS.), vzdělávání je možné ukončit i vykonáním maturitní zkoušky po 4. ročníku, v oboru Tanec po 8. ročníku, např. šestiletý obor 82-44-P/01 Hudba, osmiletý obor 82-46-P/01 Tanec (NÚV, 2020).

V rámci výše uvedené textu bylo používáno označení oborů dle Klasifikace kmenových oborů vzdělávání (KKOV). Tato klasifikace byla zavedena Českým statistickým úřadem dle mezinárodní klasifikace. Dne 30. června 2010 bylo ve Sbírce zákonů zveřejněno nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, které nahrazuje původní nařízení vlády č. 689/2004 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Nařízení vlády č. 689/2004 Sb. způsobilo roztříštěnost a nepřehlednost oborů vyučovaných na středních školách, nařízení vlády č. 211/2010 Sb., které jej nahradilo, tuto nepřehlednost vyřešilo.

KKOV se skládá ze čtyř částí:

1. rozměr (číslo) představuje hlavní skupinu oborů, každá je charakterizována dvojciferným číslem,
2. rozměr (číslo) představuje obor vzdělání v rámci dané skupiny oborů vzdělání,
3. rozměr (písmeno) viz Tabulka 1,
4. rozměr (číslo za lomítkem) je pořadovým číslem.

Tabulka 1: Kategorie dosaženého vzdělání podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání

Kód	Název
A	Bez vzdělání (nedokončený 1. stupeň ZŠ)
B	Neúplné základní vzdělání
C	Základní vzdělání
D	Nižší střední vzdělání
E	Nižší střední odborné vzdělání
H	Střední odborné vzdělání s výučním listem
J	Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu
K	Úplné střední všeobecné vzdělání
L	Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou
M	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou
N	Vyšší odborné vzdělání
P	Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři
R	Vysokoškolské bakalářské vzdělání
T	Vysokoškolské magisterské vzdělání
V	Vysokoškolské doktorské vzdělání

Zdroj: MŠMT

Střední školy mohou také zajišťovat zvláštní formy postsekundárního vzdělávání, které ovšem nelze zařadit do terciálního vzdělávání. Jedná se o vzdělávání, které slouží k rozšiřování vědomostí nebo k rekvalifikaci pro jedince, kteří již úspěšně ukončili některý typ středního vzdělávání.

Konkrétně jsou to tyto formy vzdělávání:

- pomaturitní studium na jazykových školách s akreditací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy,
- rekvalifikační kurzy pro absolventy střední školy (Průcha, 2009; Národní ústav pro vzdělávání, 2020).

Ve školním roce 2018/2019 působilo v ČR celkem 1 290 středních škol rozčleněných do 19 225 tříd, které navštěvovalo 420 814 žáků. V témže školním roce působilo na středních školách 38 223 učitelů, z toho byly téměř dvě třetiny vyučujících ženy (Český statistický úřad, 2020).

Dle informací publikovaných Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj v roce 2019 je v ČR cca 70 % žáků středních škol umístěno v odborných školách a zbývajících 30 % žáků absolvuje střední všeobecné vzdělání. Oproti tomu průměr členských států Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj co do počtu absolventů evidovaných ve středním odborném školství je výrazně nižší, konkrétně se jedná o hodnotu 42 % (OECD, 2020).

2.4 Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné školy představují vzdělávací instituce pro terciární neuniverzitní vzdělávání. V ČR byly zřizovány od roku 1996. VOŠ realizují programy v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání a taktéž s praktickou přípravou potřebnou pro výkon náročných povolání (např. zdravotnických či technických). Délka studia bývá obvykle tříletá a zakončuje se absolutoriem. Absolventi jsou oprávněni k používání titulu diplomovaný specialista (DiS.). Ve vyšších odborných školách, a to soukromých i veřejných platí studenti školné (Průcha, 2009).

V akademickém roce 2018/2019 bylo v ČR evidováno 166 vyšších odborných škol, ve kterých studovalo celkem 18 416 studentů. Na těchto školách zabezpečovalo výuku 899 učitelů (Český statistický úřad, 2020).

2.5 Vysoké školství

Vysoké školství je chápáno jako sektor institucí, které poskytují terciární vzdělávání. Legislativně je vysokoškolské vzdělávání upraveno zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Vysoké školy na našem území mohou být veřejné, státní a soukromé. Studium na vysoké škole může probíhat v těchto základních formách: prezenční neboli denní studium, distanční studium či kombinované studium.

V akademickém roce 2016/2017 studovalo na tuzemských vysokých školách (veřejných a soukromých) celkem 311 367 studentů. V témže roce působilo na veřejných vysokých školách 15 586 akademických pracovníků. Z celkového počtu VŠ je 26 vysokých škol veřejných, 33 vysokých škol soukromých a 2 státní, a to Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany (Český statistický úřad, 2020).

3 Maturitní zkouška

Za maturitní zkoušku označujeme závěrečnou zkoušku, která ukončuje studium na středních školách. Je tradičně chápána také jako prestižní zkouška opravňující uchazeče ke vstupu na vysoké školy. Podmínkou pro vykonání maturitní zkoušky je úspěšné ukončení posledního ročníku studia na gymnáziu, středních odborných a uměleckých školách, ale i ve středních odborných učilištích.

Od roku 1997 probíhá v České republice reforma podoby maturitní zkoušky mající za cíl standardizaci doposud nejednotných požadavků škol. Nový model, který pochází z dílny Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, byl poprvé ověřován v letech 2010 – 2012. Stejně jako nyní, obsahoval společnou (státní) část a profilovou (školní) část, ovšem rozlišovaly se dvě úrovně obtížnosti. Zpočátku provázely realizaci státní maturity technické, ale i koncepční obtíže. Jednalo se např. o chyby v zadání testů nebo nejasná kritéria hodnocení. Pro žáky, kteří jsou zdravotně znevýhodněni, jsou podmínky konání maturitní zkoušky upravené a přizpůsobené dle typu znevýhodnění (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

3.1 Historie maturitní zkoušky

Maturitní zkouška se na našem území poprvé objevila jako součást středoškolských významných reforem na konci 40. let 19. století. Maturity byly v té době zavedeny výhradně pro žáky gymnázií. Maturitní zkouška byla od svého zavedení v roce 1849 koncipována jako státní zkouška a měla za cíl zajišťovat jednoznačnou a srovnatelnou úroveň všech absolventů gymnázií. Na rozdíl od současného obsahu maturit, v prvopočátku skládali žáci gymnázií maturitní zkoušku ze **všech** povinně vyučovaných předmětů.

Na obchodních akademiích byla maturitní zkouška zavedena nařízením vlády č. 494/1919 Sb. Nejdříve byla pouze fakultativní a určena výhradně pro uchazeče o studium na Vysoké škole obchodní. Maturitní zkouška se na tomto typu středních škol stala obligatorní až o několik let později.

Maturitní zkouška na obchodních akademiích sestávala z písemné a ústní části. Písemná maturitní zkouška se skládala z předmětů obchodní nauky, vyučovacího jazyka, německého jazyka a relativně povinného cizího jazyka. Ústně byli žáci zkoušeni z předmětů obchodní nauka, německý jazyk, nauka o zboží, hospodářský zeměpis, dějepis, matematika a další cizí jazyk. Ústní zkouška byla realizována formou kolokvia a zkoušený měl možnost hovořit v souvislém výkladu bez přerušování examínátorem (Morkes, 2003).

3.2 Současný model maturitní zkoušky v ČR ve školním roce 2019/2020

Současný model maturitní zkoušky je zakotven v právních předpisech, konkrétně v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a ve vyhlášce č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou.

Maturitní zkouška se dle platné právní úpravy sestává ze dvou částí – společné (státní) a profilové (školní). Žák je povinen pro získání maturitního vysvědčení úspěšně složit povinné zkoušky z obou výše uvedených částí. Konkrétní obsah aktuálních částí maturitní zkoušky je uveden v Tabulce 2.

Tabulka 2: Model maturitní zkoušky pro školní rok 2019/2020

	Společná (státní) část	Profilová (školní) část
Povinné zkoušky	1. český jazyk a literatura 2. cizí jazyk * nebo matematika	2 – 3 zkoušky stanovené v RVP a ředitelem školy
Nepovinné zkoušky	max. dvě zkoušky - cizí jazyk* nebo matematika	max. dvě zkoušky dle nabídky stanovené ředitelem školy

* anglický jazyk, francouzský jazyk, německý jazyk, španělský jazyk a ruský jazyk

Zdroj: CERMAT, vlastní zpracování

Společná část

Společnou část skládají žáci z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka, nebo matematiky. Žák je oprávněn se dále přihlásit až ke dvěma nepovinným zkouškám. Zkoušku z cizího jazyka je možné konat z anglického, francouzského, německého, ruského či španělského jazyka. Při výběru cizího jazyka není relevantní jeho hodinová dotace při studiu ani ta skutečnost, zda-li žák studoval daný jazyk jako první nebo druhý. Žáci si mohou dokonce vybrat takový cizí jazyk, který se během svého studia na střední škole neučili. Jedinou podmínkou je, že škola výuku tohoto jazyka nabízí.

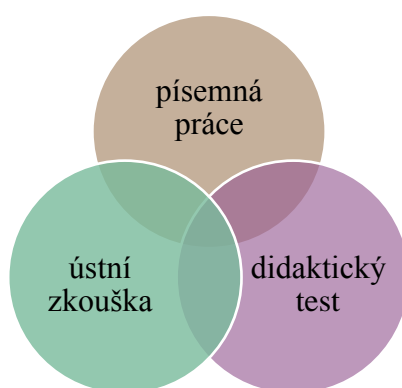
Pokud je žák neúspěšný u povinné zkoušky společné části (nebo mu nebyla ředitelem školy uznána omluva, popř. byl ze zkoušky vyloučen), má právo konat opravnou zkoušku, a to nejvýše dvakrát z každé zkoušky. U komplexních zkoušek z českého jazyka a literatury a cizího jazyka platí, že žák opakuje pouze tu část zkoušky, v níž byl neúspěšný.

Neúspěšné pokusy se evidují za celou komplexní zkoušku, nikoliv za její jednotlivé části. Tzn., že neúspěch u dílčí části (např. u didaktického testu) představuje vyčerpání jednoho pokusu pro celou komplexní zkoušku. Také platí, že neúspěšně vykonané nepovinné zkoušky společné části není možné opravit.

Rozsah vědomostí a dovedností, které mohou být ověřovány zkouškami společné části maturitní zkoušky, jsou stanoveny v katalogích požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky pro příslušný zkušební předmět.

Zkoušky z českého jazyka a literatury a cizího jazyka jsou koncipovány jako tzv. komplexní zkoušky bez ohledu na to, zda jde o zkoušku povinnou nebo nepovinnou. Povinná či nepovinná zkouška z matematiky je skládána pouze formou didaktického testu.

Obrázek 1: Tři dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky

Zdroj: CERMAT, vlastní zpracování

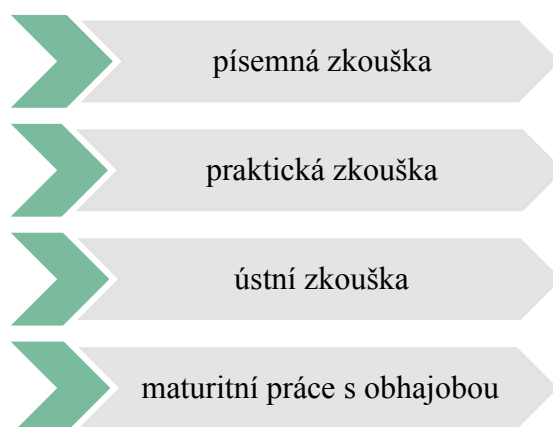
Komplexní zkouška se skládá ze tří částí, které dokumentuje Obrázek 1. Dílčí zkoušky, které jsou konané formou písemné práce a didaktického testu, jsou centrálně administrovány. Zadání zkoušky je stanoveno plošně a vykonání dílčích částí zkoušky probíhá v totožném termínu a podle stejné metodiky na všech tuzemských školách v rámci tzv. jednotného zkušebního schématu. Dílčí zkouška konaná formou ústní zkoušky je realizována společně se zkouškami profilové části maturitní zkoušky před zkušební maturitní komisí (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2020).

Profilová část

Profilová část zahrnuje dvě nebo tři povinné zkoušky, konkrétní počet je stanoven pro každý obor v Rámcovém vzdělávacím programu. Žák může taktéž konat až dvě nepovinné profilové zkoušky. Nabídku povinných i nepovinných zkoušek včetně formy, témat a termínů konání vymezuje ředitel školy podle příslušných RVP a ŠVP.

Forma i skladba profilové části zkoušek musí vycházet ze zaměření každého jednotlivého studijního oboru. Informace o profilové části zkoušek má ředitel školy povinnost zveřejnit nejpozději 7 měsíců před konáním první profilové zkoušky. Provedení a parametry profilové části maturitní zkoušky jsou plně v gesci ředitele školy.

Obrázek 2: Možné formy profilové části maturitní zkoušky dle § 79 odst. 4 Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Zdroj: Vlastní zpracování

Zkouška může být koncipována i jako kombinace dvou nebo více forem uvedených v Obrázku 2 (může být např. zadána jako kombinace písemné zkoušky a ústní zkoušky). Profilovou část vykoná žák úspěšně, pokud vyhoví zadaným klasifikačním kritériím u všech jejích povinných zkoušek. V případě neúspěšného vykonání zkoušky má žák právo na dva opravné pokusy z předmětu, ze kterého neuspěl. Současně platí, že žák vykoná opravnou zkoušku vždy pouze z toho předmětu či jeho části, z něhož neuspěl.

Ředitelé středních škol jsou oprávněni rozhodnout o možnosti nahrazení jedné povinné profilové zkoušky z cizího jazyka výsledkem standardizované zkoušky, tj. jazykovým certifikátem (minimálně na úrovni B1 dle Společného evropského referenčního rámce). Dle školského zákona je tato možnost nahrazení povinné profilové zkoušky relevantní u těch oborů vzdělání, v rámci kterých se konají tři povinné profilové zkoušky (Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2020).

3.2.1 Praktická zkouška

Praktická zkouška je ve školském zákoně definována jako jedna z forem profilové části maturitní zkoušky. Problematika je konkrétně vymezena v § 79 **zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání**. Praktická zkouška má za cíl ověřit, zda je žák připraven na výkon konkrétních činností vymezených ve školním vzdělávacím programu v části profil absolventa. Pomocí této zkoušky je prověřováno, jak si žák osvojil k tomu potřebné odborné dovednosti a související klíčové kompetence a v neposlední řadě, jak žák dokáže aplikovat nabyté teoretické znalosti (Kašparová a Vencovská, 2012).

Zadání praktické maturitní zkoušky a způsob jejího konání je plně v gesci ředitele školy. Formální požadavky této zkoušky jsou taktéž uvedeny ve **Vyhlášce č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou**. Vyhláška např. také upravuje konání zkoušky v rámci možných termínů konání. V § 2 je uvedeno, že zkoušky profilové části maturitní zkoušky se v jarním zkušebním období konají v období od 16. května do 10. června. Zkoušky konané formou písemné zkoušky a formou praktické zkoušky se konají nejdříve 1. dubna. Vyhláška také stanovuje, že max. počet zkoušených je 17 žáků v jedné učebně. § 17 vymezuje, že písemná zkouška trvá nejdéle 300 minut.

„Sledování průběhu praktických maturitních zkoušek, které provedli experti Národního ústavu pro vzdělávání (od 1. ledna 2020 Národní pedagogický institut České republiky) v roce 2011 na více než 50 středních odborných školách, ukázalo, že praktická zkouška není chápána pouze jako forma ověřující manuální profesní dovednosti žáků, ale šířeji jako způsob – nástroj pro ověření kognitivních nebo manuálních dovedností zaměřených na činnosti, které bude absolvent v praxi vykonávat“ (Kašparová a Vencovská, 2012, s. 22).

V rámci výše uvedeného průzkumu bylo zjištěno, že podoba praktické maturitní zkoušky se různí, a to nejen dle oboru vzdělání, ale i podle konkrétních škol. Specifikem pro některé obory je písemná zkouška ve formě rozličných technických či ekonomických výpočtů, zpracování technické nebo ekonomické dokumentace. Jako velmi pozitivní je shledáván fakt, že žáci přitom pracují s právními normami, odbornými příručkami apod. Zadané úkoly jsou taktéž nezřídká

vypracovávají s pomocí informačních a komunikačních technologií (základních a specializovaných počítačových programů). Tímto je pak mj. také naplňován jeden z cílů vzdělávání – příprava žáků na práci s informacemi a využívání ICT.

Školy by měly dle doporučení MŠMT věnovat pozornost při přípravě témat a zadání pro praktickou zkoušku také vazbě na kompetence absolventa. Konkrétně pak sledovat, jestli praktická zkouška ověřuje komplexní a klíčové kompetence. Za žádoucí lze považovat zejména takové pojetí praktické zkoušky, které neověřuje dílčí až rutinní činnosti, ale naopak prověřuje komplexní kompetence a činnosti, o kterých se předpokládá, že je bude absolvent vykonávat v praxi.

4 Kurikulární dokumenty

„Kurikulum je stěžejní pojem evropské i české pedagogiky, který se u nás užívá od roku 1990. Pod pojmem „kurikulum“ je označován souhrn dokumentů a materiálů vymezujících cíle, obsah a podmínky vzdělávání, instituce a nástroje, kterými se vzdělávání realizuje, a způsoby hodnocení“ (Zormanová, s. 68, 2007).

Mezi kurikulární dokumenty lze zařadit zejména: Národní program rozvoje vzdělávání v ČR, RVP a ŠVP, učební plány a osnovy, tematické učební plány, učebnice a metodické příručky. Pro všechny vzdělávací programy v ČR je zpracována jejich projektová podoba neboli kurikulární dokumenty, které schvaluje MŠMT. Tvorbou těchto dokumentů a permanentními inovacemi je aktuálně pověřen Národní pedagogický institut České republiky.

Školský zákon účinný od 1. 1. 2005 zavedl nový systém tvorby kurikulárních dokumentů pro vzdělávací programy. Tento systém je zacílen na umožnění pružnější profilace absolventů dle podmínek školy, specifického vývoje oboru, potřeb regionálního rozvoje a schopností žáků. Jedná se o systém dvouступňový, který obsahuje rámcově vzdělávací programy a školní vzdělávací programy. RVP a ŠVP byly postupně zaváděny od roku 2006 (Průcha, 2009; Zormanová, 2007).

Jedná se o komplexní pedagogické dokumenty, které mají za cíl usměrňovat vzdělávání na všech školách. Tyto dokumenty svou strukturou, koncepcí a obsahem představují novou kurikulární politiku MŠMT, která spočívá v tom, že na jedné straně je vymezena společná, obecně závazná podstata vzdělávání, na druhé straně

má být vytvořen prostor pro pedagogickou autonomii a tvořivost jednotlivých škol. V praktické rovině to znamená, že každá škola bude mít prostor k vytvoření vlastního školního vzdělávacího programu (Vališková a Kasíková, 2007).

Dle Zormanové (2007) představuje RVP závazný kurikulární dokument nejvyšší úrovně pro školství v ČR, jehož cílem je vymezit výsledky vzdělávání a soubor učiva, které má škola povinnost zařadit do školního vzdělávacího programu.

Školní vzdělávací program lze charakterizovat jako stěžejní pedagogický dokument školy, na jehož základě je realizováno vzdělávání v konkrétním oboru vzdělání na dané škole. ŠVP je povinnou dokumentací škol. Platí, že všechny školy jsou povinny zpracovat ŠVP pro každý nabízený obor vzdělání. Tvorba ŠVP je v gesci ředitele školy a ten odpovídá jednak za kvalitu dokumentu a také za úroveň realizace (Votava, 2018).

Z výše uvedeného vyplývá, že na jedné straně tedy existuje pluralita vzdělávacích programů, na druhé straně je zde patrná působnost centrálního dokumentu, jemuž jsou všechny vzdělávací programy podřízeny (Průcha, 2013).

4.1 Základní užívané pojmy v kurikulárních dokumentech

Termínem **vědomosti** je označována soustava žákem osvojených představ, teorií, pojmů a komplexních struktur (Skalková, 2007).

Výše uvedenou definici ještě obšírněji doplňují další autoři, kteří uvádí, že vědomost je výsledkem jedincova vnímání, myšlení, zapamatování, poznávání, experimentování v praktické rovině a v neposlední řadě taktéž získání příslušných životních zkušeností. Běžně je také užíván pojem znalost, který představuje synonymum a je vnímán naroveň (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Kalhous a Obst (2009) uvádí, že vědomosti představují v mnoha vyučovacích předmětech majoritní část učiva.

Dovednosti představují dispozice, které byly získány pro užití znalostí, pro řešení problémových situací a také pro vykonávání určitých činností úkolového charakteru. Dovednosti bývají člověkem osvojovány záměrným učením, ale i spontánně, např. u dětí v rámci hry (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Dovednosti můžeme dělit podle povahy osvojované činnosti na následující typy:

- dovednosti motorické neboli pohybové,
- dovednosti senzorické neboli smyslové,
- dovednosti intelektuální neboli rozumové (Kříž, 2018).

Miller a Němejc (2014) uvádí ve svém dělení ještě dovednosti kombinované, které vedou k získávání kompetencí. Příkladem kombinované dovednosti může být řízení motorových vozidel. Jiné druhové členění podle věcného obsahu uvádí Kalhous a Obst (2009), kteří rozlišují: dovednosti pracovní, dovednosti sociální komunikace a jednání, dovednosti pohybové a zdravotní a dovednosti poznávací.

Jako **návyk** je charakterizován sklon jedince vykonávat v určité situaci nebo v reakci na konkrétní podnět sérii činností v ustáleném a neměnném pořadí. Návyk je upevňován četným opakováním. Pojmem habituace rozumíme vytváření návyků. Návyky lze od dovedností odlišit tím, že nejsou obvykle tak rozsáhlé, bývají zautomatizované a nesnadně se mění.

Kompetence je chápána jako způsobilost jednotlivce k realizaci komplexních činností při použití vědomostí, dovedností, postojů, zkušeností a odborné intuice. Všichni žáci mají získat v průběhu školního vzdělávání vybavení v podobě klíčových kompetencí, které představují základ celoživotního učení a umožňují žákům vstup do samostatného života v osobní i pracovní rovině (Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Postoje jsou vlastně hodnotící vztahy, které zaujme jedinec vůči okolnímu prostředí, dalším subjektům i sobě samému. Obsahují taktéž dispozici chovat se nějak či reagovat určitým zpravidla stálým způsobem. Postoje jsou získávány na základě spontánního učení v rozličných sociálních skupinách. Snahou pedagogů by mělo být nejen dosažení správných vnějších projevů postojů, ale i jejich skutečné zvnitřnění, tzv. interiorizace (Miller, Němejc, 2014; Průcha, Walterová a Mareš, 2013).

Dle Kříže (2018) platí, že konkrétní vědomosti, dovednosti a návyky nejsou žáky osvojovány odděleně. Veškeré získané vědomosti a dovednosti, jež si žáci osvojují procesem učení, se vzájemně prolínají, doplňují a úzce spolu souvisejí.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Praktická maturitní zkouška na vybrané SOŠ

Tato část práce je orientována na analýzu praktické části maturit na Obchodní akademii, Plzeň za posledních sedm let, tj. od školního roku 2011/2012 do školního roku 2018/2019.

Obchodní akademie, Plzeň byla založena v roce 1886 a dle dostupných informací představuje třetí nejstarší ekonomicky zaměřenou střední školou u nás. Svým zájemcům nabízí možnost studovat ve dvou studijních oborech – v oboru 78-42-M/02 Ekonomické lyceum a oboru 63-41-M/02 Obchodní akademie. Oba uvedené studijní obory jsou zakončeny maturitní zkouškou. Od školního roku 2009/2010 se tyto obory vyučují dle nových ŠVP, které se vedení školy rozhodlo neuveřejňovat na oficiálních webových stránkách školy.

Každoročně škola otevírá 5 prvních ročníků, tzn., že přijme úhrnně 150 žáků (z toho přibližně 120 zájemců v rámci oboru Obchodní akademie a zhruba 30 uchazečů do oboru Ekonomické lyceum). Zájemců o studium je obvykle přihlášeno více než dvojnásobek celkové kapacity prvních ročníků. K 30. 9. 2019 studovalo na škole 604 žáků ve 20 třídách. Pedagogických pracovníků bylo ke shodnému dni evidováno celkem 51.

5.1 Aktuální podoba zadání a forma praktické maturitní zkoušky

Praktická maturitní zkouška se v rámci oboru 63-41-M/02 Obchodní akademie dělí na dvě části, a to:

- a) úkoly ekonomické – vypracování souvislého příkladu evidence hospodaření ekonomického subjektu v písemné formě s využitím účetního softwaru Stereo
- b) úkoly z písemné a elektronické komunikace – vypracování jedné písemnosti a revize jednoho dokumentu.

Zadání připravují každoročně pedagogové předmětů Účetnictví, Písemná a elektronická komunikace, Cvičení z účetnictví, Statistika a Ekonomika. Pro ekonomickou část úkolů je každoročně vypracováno 6 variantních zadání

pro jarní termín praktické maturitní zkoušky (z toho fiktivní dvě společnosti s ručením omezeným, dvě akciové společnosti a dva individuální podnikatelé vedoucí daňovou evidenci). Celkem mohou žáci získat 120 bodů za obě části. Níže je uvedena používaná klasifikační tabulka.

Tabulka 3: Celkové hodnocení praktické maturitní zkoušky na OA, Plzeň

Bodové rozpětí	Hodnocení známkou
105,25 – 120,00	Výborný
90,25 – 105,00	Chvalitebný
75,25 – 90,00	Dobrý
60,00 – 75,00	Dostatečný
0,00 – 59,75	Nedostatečný

Zdroj: Vlastní zpracování z dokumentace Obchodní akademie, Plzeň

Za úkoly z písemné a elektronické komunikace lze udělit maximální počet bodů 20, z toho 15 bodů za vypracování písemnosti (hodnotí se kvalita věcná, grafická, stylizační, jazyková a technická) a 5 bodů za revize dokumentu (hodnotí se zjištění nedostatků a správnost návrhu na opravu).

Současně platí, že žák by byl klasifikován dostatečnou i v případě, že by za úkoly z písemné a elektronické komunikace nezískal ani jeden bod a za úkoly ekonomické obdržel např. 70 bodů.

Žáci mají možnost si na webových stránkách školy stáhnout starší zadání praktické maturitní zkoušky z úkolů ekonomických z minulých let v kompletním znění. Veřejnosti je tato možnost nedostupná, neboť je třeba znát přístupové heslo, které vyučující sdělí žákům. Procvičovat si žáci mohou doma díky možnosti využití bezplatné zkušební verze ekonomického softwaru Stereo. Další možností pro autodidaktiku žáků je také využití volné kapacity v příslušných počítačových učebnách, kde je program instalován.

Dle vyjádření zástupce ředitele se vyučující snaží při tvorbě úkolů vyvarovat dlouhých textů, protože pak mají žáci dle jeho názoru problém s porozuměním a vyfiltrováním potřebných údajů.

Bodování odevzdávaných čistopisů části ekonomické je odlišné pro každé jednotlivé zadání. Pro ilustraci následuje skórovací tabulka, která byla součástí zadání praktické maturitní zkoušky ve školním roce 2015/2016 a jednalo se o fiktivního individuálního podnikatele, který vede daňovou evidenci.

Bývá zvykem, že za nejvíce bodů je čistopis vygenerovaný tiskovou sestavou z programu Stereo, který může být např. ve formě peněžního deníku či úsporného účetního deníku. Obvykle je tento výstup bodován zhruba polovinou maxima možných bodů za úkoly části ekonomické. Zadání bývá průměrně v rozsahu 6 stránek.

Tabulka 4: Ilustrační skórovací tabulka praktické části maturitní zkoušky - úkoly ekonomické

Typ čistopisu	Druh výstupu	Max. body
Přiznání k dani silniční za rok 2015	Tisk z PC (Stereo)	2,25
Přiznání daně z příjmů za rok 2015	Ručně	5,50
Test daňové evidence	Ručně	7,50
Cestovní příkaz	Ručně	4,00
Vystavená faktura	Tisk z PC (Stereo)	3,25
Zjednodušená výplatní listina	Ručně	8,00
Inventární karta	Tisk z PC (Stereo)	2,00
Vyřazený dlouhodobý majetek	Tisk z PC (Stereo)	6,00
Evidenční karta leasingu, deník leasingu	Ručně	6,00
Stav pohledávek a závazků	Tisk z PC (Stereo)	9,50
Peněžní deník	Tisk z PC (Stereo)	42,00
Vývoj tržeb	Ručně	4,00

Zdroj: Vlastní zpracování z dokumentace Obchodní akademie, Plzeň

Po projednání na příslušné předmětové komisi a schválením ředitelem školy vznikl seznam pomůcek povolených při samotném konání praktické maturitní zkoušky. Jedná se o vlastní pomůcky žáků, neboť škola zabezpečuje pouze funkčnost počítačů, programů Stereo a Microsoft Word, Outlook, internetové připojení a kompatibilitu tiskáren.

Mezi povolené pomůcky pro vykonání patří:

- Kalkulačka (nepovolen mobilní telefon),
- Účtový rozvrh,
- Daňové zákony v aktuálním znění,
- Edice ÚZ (úplná znění předpisů) – účetnictví podnikatelů, zákon o účetnictví, prováděcí vyhláška, české účetní standardy pro podnikatele,
- Pracovní manuály programu Stereo,
- Šablony písemností žáka,
- Zákoník práce v platném znění,
- Výtah z ČSN 01 6910 Úprava dokumentů psaných textovými procesory².

Praktické maturitní zkoušky se konají každoročně ve 4 termínech. Dva dny trvá část úkolů ekonomických a dva dny úkoly z písemné a elektronické komunikace. V obou případech jsou třídy žáků rozděleny na polovinu, tzn., že v jedné učebně je písemně a na počítači prověřováno cca 15 žáků. Na vykonání části úkolů ekonomických mají žáci celkem 4 h, na část z písemné a elektronické komunikace 1 h. Co se týká pedagogického obsazení dozorujících učitelů – zpravidla jsou přítomni dva ekonomové a jeden specialista na ICT. Nejčastěji je přítomen učitel předmětu Účetnictví, který danou skupinu vyučoval celé tři roky. Totéž platí pro úkoly z písemné a elektronické komunikace – přítomen je učitel, který v dané skupině vyučoval předmět písemná a elektronická komunikace.

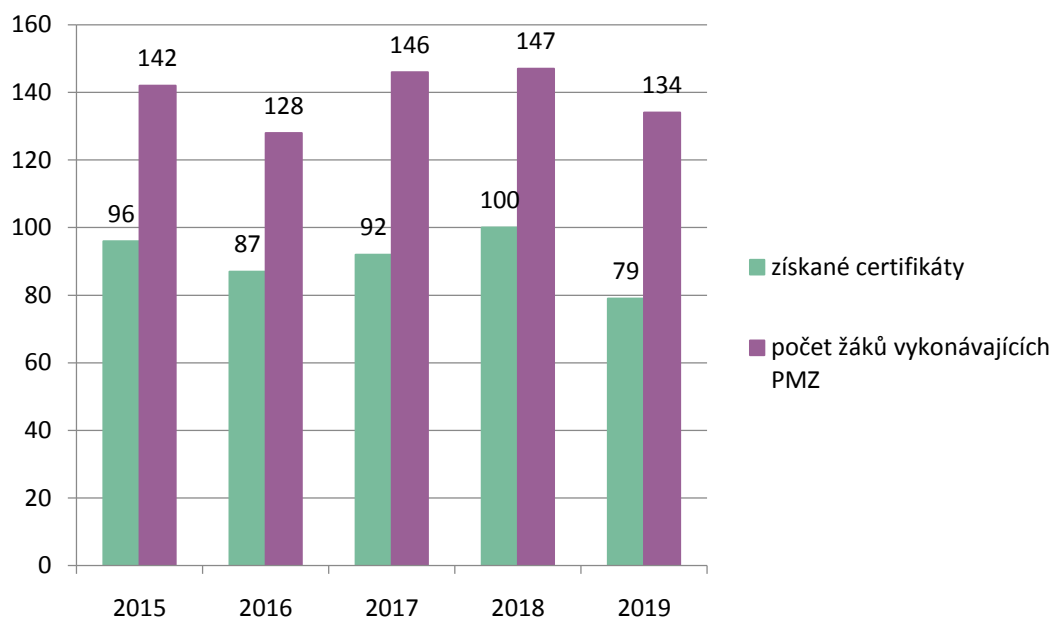
Výsledky jsou zveřejňovány až společně s oznámením kompletních výsledků profilové části maturitní zkoušky (tj. povinné ústní zkoušky z předmětů Účetnictví a Ekonomika). V roce 2020 se bude Praktická maturitní zkouška konat v termínech 27. – 28. dubna a 12. – 13. května. Ústní maturitní zkoušky pak proběhnou 18. - 29. května.

Pokud žáci složí praktickou maturitní zkoušku s prospěchem výborným nebo chvalitebným, získají certifikát znalosti účetního programu Stereo. Tento certifikát je žákům vydáván od roku 2015 a každoročně jej získá zhruba 2/3 žáků z celkového počtu žáků vykonávajících praktickou maturitní zkoušku. Vývoj počtu získaných

² Poslední tři odrážky ze seznamu se týkají úkolů z písemné a elektronické komunikace.

certifikátů ilustruje níže uvedený graf. Nejméně získaných certifikátů bylo vydáno v posledním uvedeném školním roce 2018/2019, kdy 59 % žáků, kteří absolvovali praktickou maturitní zkoušku, získalo certifikát, jinými slovy bylo klasifikováno nejhůře chvalitebnou.

Graf 2: Počty získaných certifikátů STEREO ve školních letech 2014/2015 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

Zdroj: Vlastní zpracování z dokumentace Obchodní akademie, Plzeň

Úkoly z písemné a elektronické komunikace jsou zadávány formou otázek, které nutí žáky k zamyšlení nad řešeným problémem. Záměrem takovéto formulace zadání je simulovat pro žáky situaci, se kterou se seznámí v pracovním procesu, kdy jim nadřizovaný zadá zpracování písemnosti.

V rámci výuky předmětu Písemná a elektronická komunikace mohou žáci taktéž absolvovat Státní zkoušku z kancelářského psaní na klávesnici. Ta může být považována za jakousi maturitní zkoušku nanečisto, neboť je obvykle konána v měsíci únoru, tj. před konáním písemné maturitní zkoušky. Ve školním roce 2019/2020 se na tuto zkoušku přihlásilo 59 žáků, tzn. více než třetina všech žáků posledních ročníků, a letos poprvé si zkoušku nehradili sami žáci, ale získali podporu formou dotace z Plzeňského kraje.

Na škole působí v současné době pět vyučujících, kteří každoročně vytvářejí 8 zadání písemné maturitní zkoušky. Zadání je shodné pro žáky z obou nabízených oborů. Žáci oboru 78-42-M/02 Ekonomické lyceum mají oproti žákům oboru 63-41-M/02 Obchodní akademie podstatně méně vyučovací hodiny předmětu Písemná a elektronická dokumentace. Dle aktuálně platných učebních plánů mají žáci Obchodní akademie ve všech čtyřech ročnících 2 vyučovací jednotky tohoto předmětu týdně. Kdežto žáci oboru Ekonomické lyceum mají 2 vyučovací jednotky týdně pouze v prvním ročníku, kdy probíhá zejména počítačem řízená výuka psaní na klávesnici v programu Škola ZAV. Od druhého do čtvrtého ročníku mají týdně pouze jednu vyučovací jednotku. Dle vedoucí předmětové komise jsou výsledky žáků obou oborů i přes tuto skutečnost víceméně vyrovnané.

V Příloze č. 3 je uvedeno Zadání úkolů z písemné a elektronické komunikace v roce 2013/2014, které je jako jedno ze 7 zadání veřejně dostupné na webových stránkách školy. Škola také uveřejňuje absolutní výčet druhů písemností, které mohou být obsahem písemné zkoušky.

Dle aktuálně platných maturitních témat se jedná o:

1. **písemnosti při uzavírání kupních smluv, předmluvní a smluvní jednání, plnění kupních smluv** (poptávka, nabídka nevyžádaná a vyžádaná, úprava nabídky, objednávka – dopisem, formulářová, e-mailem, kupní smlouva, přijetí objednávky – potvrzení, odmítnutí – dopisem, e-mailem, odvolávka a přepravní dispozice, dodací list, přepravní doklady, návštěví zásilky, faktura),
2. **písemnosti při vadách plnění kupních smluv** (urgence, reklamace, upomínka, uznání dluhu),
3. **písemnosti managementu, interní písemnosti** (pozvánka na pracovní poradu, prezenční listina, zápis z porady, cestovní příkaz, zpráva z pracovní cesty, příkaz vedoucího pracovníka, směrnice, vnitropodnikový předpis, oběžník, osobní dopisy vrcholného managementu – osobní dopis blahopřejný, zvací, omluvný, doporučující, kondolenční apod.),
4. **personální písemnosti** (žádost o místo, životopis – evropský ECV, pozvání ke konkurzu, pracovní smlouva, přílohy k pracovní smlouvě – dohoda

o odpovědnosti, popis pracovní činnosti, platový výměr apod., dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr, kvalifikační dohody, písemná komunikace mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, skončení pracovního poměru – dohodou, výpovědí, zrušením ve zkušební době, uplynutím sjednané doby, okamžité zrušení, pracovní posudek),

5. **jednoduché právní písemnosti** (plná moc, prokura, dlužní úpis, potvrzenka, kvitance, žaloba k soudu),
6. **občanské písemnosti** (žádost, občanské podání vůči úřadům, dodavatelským firmám apod., elektronická komunikace).

5.2 Výsledky praktické části maturitní zkoušky ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

Jistě zajímavé by bylo sledování korelace mezi výsledky písemné maturitní zkoušky a klasifikací v maturitních předmětech v posledním ročníku. Bohužel takovouto analýzu výsledků by bylo možné provést na vybrané střední odborné škole až po realizaci maturitních zkoušek v roce 2020. Obchodní akademie, Plzeň totiž doposud evidovala výsledky studia svých žáků pouze v papírové podobě v klasifikačních arších. Teprve až od září 2019 začali využívat online systém správy školní agendy Bakaláři. Bohužel tištěná dokumentace výsledků v maturitních předmětech nebyla autorce této práce z výše uvedených důvodů poskytnuta.

Škola eviduje výsledky maturitních zkoušek pouze pro účely zveřejnění informací ve vydávaných výročních zprávách. Tyto výsledky eviduje níže uvedená Tabulka 5. Z dat zde uvedených lze vysledovat poměrně stálý trend u proměnné žáků, kteří prospěli u maturitní zkoušky s vyznamenáním. Z celkového počtu žáků konajících maturitní zkoušku v řádném termínu, se jedná o rozmezí 13 – 19 %. Naopak u žáků, kteří byli neúspěšní, jsou zřejmé výkyvy. Za celkově nejúspěšnější by bylo možné považovat školní rok 2017/2018, kdy maturitu úspěšně složilo 94,6 % žáků posledních ročníků, kteří maturitní zkoušku vykonávali.

Tabulka 5: Výsledky řádných maturitních zkoušek ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

Školní rok	Počet žáků konajících maturitní zkoušku	Žáci, kteří prospěli s vyznamenáním	Žáci, kteří prospěli	Žáci, kteří neprospěli
2018/2019	134	21	89	24
2017/2018	147	28	111	8
2016/2017	146	28	104	14
2015/2016	128	16	103	9
2014/2015	142	27	101	14

Zdroj: Vlastní zpracování z Výročních zpráv Obchodní akademie, Plzeň

Z další vytvořené tabulky je patrné, že v části praktické maturitní zkoušky neuspěje každoročně jen velmi malý počet žáků. Ve sledovaném období za posledních pět školních let se jedná skutečně o jedince z celkového počtu. Za nejméně úspěšný by se v této oblasti dal považovat poslední školní rok 2018/2019, kdy neprospěli 4 žáci. Naopak v letech 2017/2018 a 2014/2015 uspěli u praktické maturitní zkoušky všichni žáci, kteří danou zkoušku absolvovali.

Tabulka 6: Výsledky řádných praktických maturitních zkoušek ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

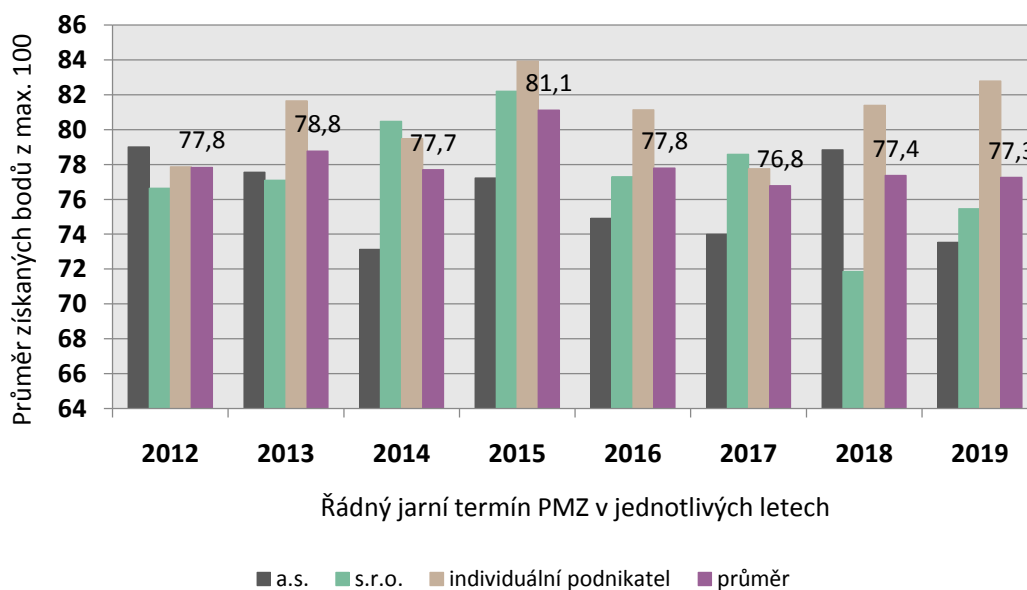
Školní rok	Počet žáků konajících praktickou zkoušku z odborných předmětů	Žáci, kteří prospěli	Žáci, kteří neprospěli
2018/2019	134	130	4
2017/2018	147	147	0
2016/2017	146	145	1
2015/2016	128	127	1
2014/2015	142	142	0

Zdroj: Vlastní zpracování z Výročních zpráv Obchodní akademie, Plzeň

Z následujícího grafu jsou patrné výsledky vyjádřené bodově v jednotlivých letech. Již výše bylo uvedeno, že maximální počet bodů za úkoly ekonomické je 100. Z údajů je možné vysledovat, že nejvyšší počty bodů získávají žáci v případě vypracování úkolu týkajícího se individuálního podnikatele, který vede daňovou evidenci. Naopak za nejobtížnější zadání by se daly označit souvislé příklady zaměřené na akciové společnosti. Poslední sloupec u každého jednotlivého roku vyjadřuje průměrný počet dosažených bodů. Celkově lze hodnotit dosažené body žáků vykonávající praktickou maturitní zkoušku velmi pozitivně. Nejvíce bodů získali žáci ve školním roce 2014/2015, kdy průměr bodů dosahoval hodnoty 81,1 z celkových 100 bodů.

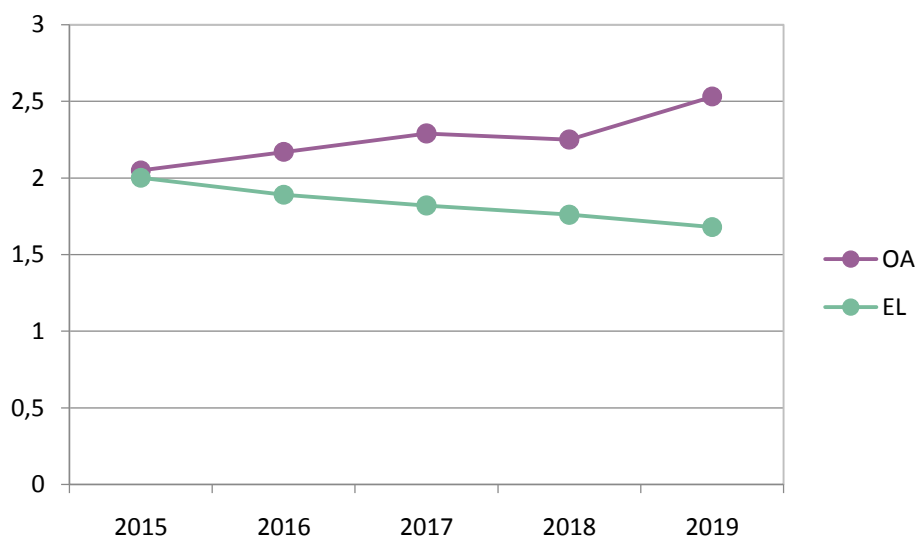
Lze se domnívat, že takováto značná úspěšnost je zapříčiněná rozsáhlou přípravou a velkou hodinovou dotací v učebním plánu. Z Přílohy 2 je patrné, že např. předmět Ekonomika je v rozvrhu žáků obsažen třemi vyučovacími jednotkami týdně od 1. do 3. ročníku. V posledním ročníku mají žáci týdně dvě vyučovací jednotky. Ještě více hodin absolvují žáci v předmětu Účetnictví, které je v posledním ročníku vyučován čtyři hodiny týdně a k tomu lze ještě připočítat další předmět Cvičení z účetnictví v rozsahu 2 vyučovacích jednotek týdně.

Graf 3: Vývoj bodových výsledků praktické maturitní zkoušky - úkoly ekonomické ve školních letech 2011/2012 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

Zdroj: Vlastní zpracování z dokumentace Obchodní akademie, Plzeň

Graf 4: Porovnání průměrně dosažených známek z praktické maturitní zkoušky žáků oborů Obchodní akademie a Ekonomické lyceum ve školních letech 2014/2015 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň

Zdroj: Vlastní zpracování z dokumentace Obchodní akademie, Plzeň

V Grafu 4 jsou zdokumentovány průměrné dosažené známky z praktické maturitní zkoušky žáků dvou vyučovaných oborů na Obchodní akademii, Plzeň ve sledovaném období školních let 2014/2015 – 2018/2019. Z grafu je patrné, že zdatně lepších výsledků dosahují žáci oboru Ekonomické lyceum. Tento rozdíl je ještě více prohlubován s časem. Dle statistik dostupných z výročních zpráv školy vyplývá, že žáci, kteří se hlásí do oboru Obchodní akademie, mají již ze základní školy horší prospěch v porovnání se zájemci do oboru Ekonomické lyceum.

Výsledky znázorněné grafem jsou pozoruhodné, zejména pokud si uvědomíme, že žáci Ekonomického lycea mají menší hodinové dotace odborných předmětů. Absolventi tohoto oboru obvykle aspirují k dalšímu studiu na vysokých školách rozličných oborů zaměření. Z toho důvodu jsou v tomto oboru vyučovány předměty jako Biologie, Chemie, Fyzika, Psychologie a Společenská kultura, které jsou v učebním plánu zastoupeny na úkor odborných ekonomických předmětů. Všechny tyto uvedené předměty nejsou v oboru Obchodní akademie vůbec vyučovány a je naopak navýšena disponibilní hodinová dotace u odborných ekonomických předmětů.

5.3 Odborné a klíčové kompetence ověřované vykonáním praktické části maturitní zkoušky v rámci oboru vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie

V aktuálně platném Školním vzdělávacím programu s č. j. 119/2011, který je účinný pro obor 63-41-M/02 Obchodní akademie na Obchodní akademii, Plzeň od 1. září 2011, jsou vymezeny odborné kompetence, které by měl žák studiem tohoto oboru získat. Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.2.1, pomocí praktické části maturitní zkoušky by mělo být prověřováno, jak si žák osvojil potřebné odborné kompetence a související kompetence klíčové. Dle posouzení autorky práce jsou níže uvedené kompetence prověřovány vypracováním praktické části maturitní zkoušky na vybrané střední odborné škole. Jedná se o následující odborné kompetence:

- žák je schopen pochopit zadání úkolu či identifikovat podstatu problému, získat informace, vyhodnotit je, prezentovat řešení a ověřit si správnost postupu,
- žák používá různé metody myšlení a vhodně volí prostředky a způsoby pro úspěšné vyřešení daného problému,
- žák zpracovává administrativní písemnosti, pracovní dokumenty i jiné texty na běžná i odborná témata v normalizované úpravě,
- žák je schopen provádět základní mzdové výpočty (výpočet hrubé mzdy, srážek ze mzdy, čisté mzdy, částky k výplatě, sociálního a zdravotního pojištění),
- žák je schopen zpracovávat doklady související s evidencí zásob, dlouhodobého majetku, zaměstnanců, nákupu a prodeje,
- žák dokáže zpracovávat doklady související s hotovostním a bezhotovostním platebním stykem,
- žák ovládá účtování o zásobách, dlouhodobém majetku, krátkodobém finančním majetku, pohledávkách, závazcích, vlastním kapitálu, nákladech a výnosech,
- žák je schopen provádět účetní uzávěrku a účetní závěrku,
- žák sestavuje rozpočty a kalkulace,
- žák provádí základní hodnocení efektivnosti hospodaření podniku.

Mezi ověřované klíčové kompetence lze zařadit:

- **kompetence k řešení problémů** (žák uplatňuje při řešení problémů různé metody myšlení a myšlenkové operace, volí prostředky a způsoby vhodné pro splnění jednotlivých aktivit, využívá zkušeností a vědomostí nabytých dříve),
- **matematické kompetence** (žák správně používá a převádí běžné jednotky, provádí reálný odhad výsledku řešení dané úlohy, nachází vztahy mezi jevy a předměty při řešení praktických úkolů, umí je vymezit, popsat a správně využít pro dané řešení, efektivně aplikuje matematické postupy při řešení různých praktických úkolů v běžných situacích),
- **kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi** (žák pracuje s osobním počítačem a dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií, žák pracuje s běžným základním a aplikačním programovým vybavením),
- **komunikativní kompetence** (žák zpracovává administrativní písemnosti, pracovní dokumenty i souvislé texty na běžná i odborná témata a dodržuje při tom jazykové a stylistické normy i odbornou terminologii).

5.4 Návrh podoby praktické části maturitních zkoušek – úkoly ekonomické

Praktická forma profilové maturitní zkoušky by měla probíhat v odborné učebně vybavené počítači s nainstalovaným softwarem Kastner Stereo a Microsoft Word.

Pro praktickou maturitní zkoušku jsou připravena tři typy zadání. Jedná se o souvislý účetní příklad v různých ekonomických subjektech – akciová společnost, společnost s ručením omezeným a individuální podnikatel vedoucí daňovou evidenci). Žák si vylosuje jedno ze tří témat, které zpracovává s využitím účetního softwaru Kastner Stereo.

Žáci jsou v učebně rozmístěni tak, aby se vedle sebe nevyskytovala stejná témata. Čas na konání praktické zkoušky včetně tisku exportovaných sestav je stanoven na šest hodin. Žákům je dle losování rozdáno zadání souvislého příkladu. V úvodní části je žák seznámen se základní charakteristikou účetní jednotky, předmětem její

činnosti, způsobem účtování zásob, způsobem výpočtu odpisů dlouhodobého majetku. Jsou zde taktéž uvedeny výňatky z vnitropodnikových směrnic.

Níže jsou uvedeny jednotlivé části ilustrativního zadání mající vzájemnou návaznost:

1. část:

Vypracování kalkulace ceny produktu, který je předmětem činnosti dané firmy.

Žák využívá předpřipravený čistopis Kalkulační list, kde mimo výpočtu kalkulace uvádí i další náležitosti (název firmy, druh kalkulace, období, na které je kalkulace zpracována, druh kalkulační jednotice). Údaje z této kalkulace jsou dále využívány v části č. 3 - účtování zadaných účetních operací, kde žáci využijí vypočtenou pořizovací a prodejní cenu.

2. část:

Výpočet mzdy zaměstnance

V tomto úkolu využívá funkcionality výpočtů uvedeného účetního softwaru včetně jejího zaúčtování. Žák vyhotoví mzdový list, kartu zaměstnance a vyúčtování mezd. Tento úkol zahrnuje výpočet základní mzdy (hodinovou, měsíční), příplatky za přesčas, náhrady za dovolenou, hrubou a čistou mzdu, odvody zdravotního a sociálního pojištění, zálohy na daň z příjmů, slevy na poplatníka, děti, srážky ze mzdy a částku k výplatě.

3. část:

Účtování zadaných účetních operací

V tomto úkolu žák prokazuje účetní znalosti v oblasti:

- finančního majetku (vyhotoví a zaúčtuje příjmové a výdajové pokladní doklady, zaúčtuje nákup a prodej v hotovosti majetku, služeb; převody peněz; účtuje podle výpisu z účtu – platby dodavatelům, úhrady od odběratelů, poplatky bance, úroky, platby záloh),
- dlouhodobého majetku (zjistí vstupní cenu dlouhodobého majetku, zaúčtuje jeho pořízení, převzetí do užívání – včetně vystavení karty majetku, zařadí majetek do odpisové skupiny, sestaví plán účetních a daňových odpisů, vyřadí dlouhodobý majetek z používání),

- skladového hospodářství (vystavuje a účtuje příjemky, výdejky, zjistí pořizovací a prodejní cenu materiálu, vlastních výrobků, služeb, výši marže),
- fakturace (účetně zpracuje fakturu přijatou, vystaví fakturu odběrateli – na základě objednávky popsané v zadání, možné je rovněž vytisknout objednávku jako přílohu příkladu),
- dále účtuje vnitřní doklady spojené s rozdělením výsledku hospodaření, změnou základního kapitálu, tvorbou rezerv – zákonných, ostatních; nevyfakturovanými dodávkami, časovým rozlišením, daněmi, oceňováním majetku.

Zadané účetní operace by měly korespondovat s kompletním obsahem účtové osnovy pro podnikatele, tj. všemi devíti účtovými třídami.

4. část:

Výpočet daně z příjmů a DPH

Žák zpracuje simulované účetní období do účetního hospodářského výsledku, který následně upravuje na základ daně z příjmů a vypočte daň z příjmů právnických osob, kterou zaúčtuje. U tohoto úkolu žák prokazuje znalosti z daňové oblasti daňových a nedaňových nákladů a výnosů. Vyplní přiznání k DPH dle svých výsledků řešeného příkladu.

5. část:

Uzavření účetního období

Tento úkol zahrnuje vyhotovení účetní uzávěrky. Žák zde musí provést kontrolu účtů, na kterých nemohou být ke konci účetního období vykazovány zůstatky; časové rozlišení nákladů, výnosů, příjmů a výdajů.

6. část:

Závěrka

Žák vyexportuje v účetním softwaru Rozvahu a Výkaz zisku a ztráty v plném rozsahu. Tyto výkazy slouží jako podklad pro splnění následující části. Provádí kontrolu konečných zůstatků na jednotlivých účtech – týká se logické vypovídací schopnosti jednotlivých účtů, např. žák by měl vědět, zda konkrétní účet může nebo nemůže nabývat záporných hodnot.

7. část:

Finanční analýza

Žák vypočte a interpretuje výsledek ukazatelů finanční analýzy. Údaje pro výpočet získá z účetní závěrky, tj. v části č. 6. Jedná se zejména o ukazatele likvidity, rentability, aktivity a zadluženosti.

Žáci v průběhu praktické zkoušky tisknou požadované čistopisy. Před odevzdáním kompletně vypracované práce žáci všechny odevzdávané listy číselně označí dle pokynů v zadání a podepíší.

Vykonání praktické zkoušky má za cíl ověřit tyto odborné kompetence:

- žák je schopen vykonávat typické podnikové činnosti;
- žák vypočítá účetní i daňové odpisy dlouhodobého majetku;
- žák ovládá mzdové výpočty (výpočet hrubé a čisté mzdy, částky k výplatě, výpočet odvodů na zdravotní a sociální pojištění, zálohu na daň, roční zúčtování záloh na dani z příjmů za zaměstnance);
- žák je schopen zpracovat účetní doklady související s evidencí oběžného a dlouhodobého majetku;
- žák prokáže orientaci v dokumentech různého charakteru (objednávky, nabídky, faktury přijaté a vystavené, vnitřní účetní doklady, inventární karty dlouhodobého majetku, výpisy z bankovního či úvěrového účtu, cestovní příkazy, kupní smlouvy apod.);
- žák je schopen zpracovat doklady, které souvisejí s hotovostním a bezhotovostním platebním stykem;
- žák je schopen výpočtu kalkulace produktů;
- žák je schopen vypočítat výsledek hospodaření účetní jednotky z provozní a finanční činnosti;
- žák vypočte daňovou povinnost subjektu (daň z příjmu právnické osoby, daň z přidané hodnoty, silniční daň apod.);
- žák je schopen provádět účetní uzávěrku a účetní závěrku;
- žák je schopen vypočítat a interpretovat výsledky finanční analýzy uvažovaného podnikatelského subjektu (NÚV, 2020).

5.5 Vlastní doporučení

Oproti stávající podobě praktické části maturitní zkoušky, kterou žáci na Obchodní akademii, Plzeň vykonávají, obsahuje výše uvedený návrh větší zastoupení úkolů z předmětu Ekonomika na úkor předmětu Účetnictví. Autorka bakalářské práce shledává jako nevyhovující, že současná verze praktické části maturitní zkoušky, která je na vybrané škole zadávána, je zaměřena primárně na předmět Účetnictví.

Vhodnější by bylo, aby byla část úkolů ekonomických zaměřena komplexněji tak, aby úkoly reflektovaly učivo z dalších odborných předmětů, např. Statistika, Základy mikro a makroekonomie a Právo.

Jako velmi pozitivní lze hodnotit fakt, že žáci využívají při praktické části maturitní zkoušky účetního softwaru, který je běžně využíván v praxi a se kterým se tedy mohou absolventi setkat i v budoucím pracovním působení. Pilotní verzi nového zadání by bylo vhodné podrobit analýze vlastností testových úloh, tj. vypočítat index obtížnosti a hodnotu obtížnosti a taktéž vytvořit specifikační tabulku pro jednotlivé úkoly (Chrástka, 1999).

Část úkolů z písemné a elektronické komunikace shledává autorka práce jako naprosto vyhovující. Možnou změnu navrhuje pouze v bodovém rozložení. Při současném nastavení podmínek má tato část váhu pouhých 17 % z celkového počtu bodů praktické části maturitní zkoušky.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Analýza praktické části maturitních zkoušek na konkrétní střední odborné škole se zabývala v teoretické části objasněním základních pojmů z pedagogiky a didaktiky a charakterizováním stávající podoby maturitní zkoušky v České republice. Vlastní část byla zaměřena na analýzu výsledků praktické části maturitních zkoušek na Obchodní akademii, Plzeň za sledované období školních let 2011/2012 až 2018/2019.

Pro dosažení cílů bakalářské práce byla provedena detailní analýza sekundárních zdrojů dat a jejich vzájemná komparace. Při práci bylo čerpáno z dostupné odborné literatury a internetových zdrojů (včetně cizojazyčných) zaměřených na danou problematiku. Veškeré použité zdroje jsou uvedeny na konci této bakalářské práce. Získaná data ve vlastní části byla analyzována s využitím statistických metod. Součástí jsou taktéž možná doporučení a návrhy na změnu stávající podoby praktické části maturitních zkoušek na vybrané střední odborné škole. K plnění cílů bakalářské práce napomohly též osobní návštěvy Obchodní akademie, Plzeň a konzultace se zástupcem ředitele školy a dalšími odpovědnými učiteli.

Součástí vlastní práce je návrh, který mj. zahrnuje doporučení, aby v písemné zkoušce bylo větší zastoupení úkolů z předmětu Ekonomika na úkor předmětu Účetnictví. Autorka bakalářské práce shledává jako nevyhovující, že současná verze praktické části maturitní zkoušky zadávaná na vybrané škole, je zaměřena primárně na předmět Účetnictví.

Jako vhodnější se jeví zaměřit část ekonomických úkolů komplexněji tak, aby úkoly reflektovaly učivo z dalších odborných předmětů, např. Ekonomika, Statistika, Základy mikro a makroekonomie a Právo. Pilotní verzi nového zadání by taktéž bylo vhodné podrobit analýze vlastností testových úloh (výpočet indexu obtížnosti a hodnoty obtížnosti a vytvoření specifikační tabulky pro jednotlivé úkoly).

Uvedené návrhy byly představeny řediteli školy, panu Mgr. Miloslavu Skuhravému, který přislíbil projednání výše uvedených doporučení v příslušných předmětových komisích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKE PUBLIKACE

HUDEČKOVÁ, Ivana et al. *Model profilové části maturitní zkoušky v odborných školách obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie*. 2. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2016. 47 s. ISBN 978-80-7481-185-2.

CHRÁSKA, Miroslav. *Didaktické testy: příručka pro učitele a studenty učitelství*. 1. vyd. Brno: Paido, 1999. 91 s. ISBN 80-85931-68-0.

KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

KAŠPAROVÁ, Jana a VENCOVSKÁ, Taťána. *Profilová maturitní zkouška v odborných školách*. 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. 48 s. ISBN 978-80-87063-95-8.

KŘÍŽ, Emil. *Základní principy didaktiky praktického vyučování: pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 74 s. ISBN 978-80-213-2846-4.

MILLER, Ivan a NĚMEJC Karel. *Evaluace ve vzdělávání: textová studijní opora*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Institut vzdělávání a poradenství, 2014. 78 s. ISBN 978-80-213-2455-8.

MORKES, František. *Historický přehled postavení maturitní zkoušky a analýza jejích funkcí*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - Divize nakladatelství TAURIS, 2003. 71 s. ISBN 80-211-0438-4.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 488 s. ISBN 978-80-262-0456-5.

PRŮCHA, Jan et al. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 307 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

VOTAVA, Jiří. *Teoretické základy didaktiky: pro střední odborné vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Institut vzdělávání a poradenství, 2018. 112 s. ISBN 978-80-213-2859-4.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. 240 s. ISBN 978-80-247-4590-9.

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 63-41-M/02 Obchodní akademie

Školní vzdělávací program oboru 63-41-M/02 Obchodní akademie, č. j. 119/2011 na Obchodní akademii, Plzeň

Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou

Výroční zprávy za školní roky 2014/2015 až 2018/2019 Obchodní akademie, Plzeň

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. Maturitní zkouška 2020. [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z:

<https://maturita.ceremat.cz/menu/maturitni-zkouska-2020>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistiky Vzdělávání*. [online]. [cit. 2020-02-16]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30848>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 2011*. [online]. [cit. 2020-02-14]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/isced>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Příklady dobré praxe*. [online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/kurikulums/atlas-a-s-prakticka-zkouska-z-odbornych-predmetu-profilove>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Střední vzdělávání*. [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/stredni-vzdelavani>

ORGANIZACE PRO HOSPODÁŘSKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ. *Education at a Glance 2019*. [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/f8d7880d-en.pdf?expires=1581060805&id=id&accname=guest&checksum=C321303F7ED5F0E22A7D459E6DBC23D2>

SKALKOVÁ, Jarmila. Maturita – dlouhodobý problém a aktuální výzva . *Pedagogika* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2000, (3) [cit. 2020-03-23]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2360&lang=cs>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

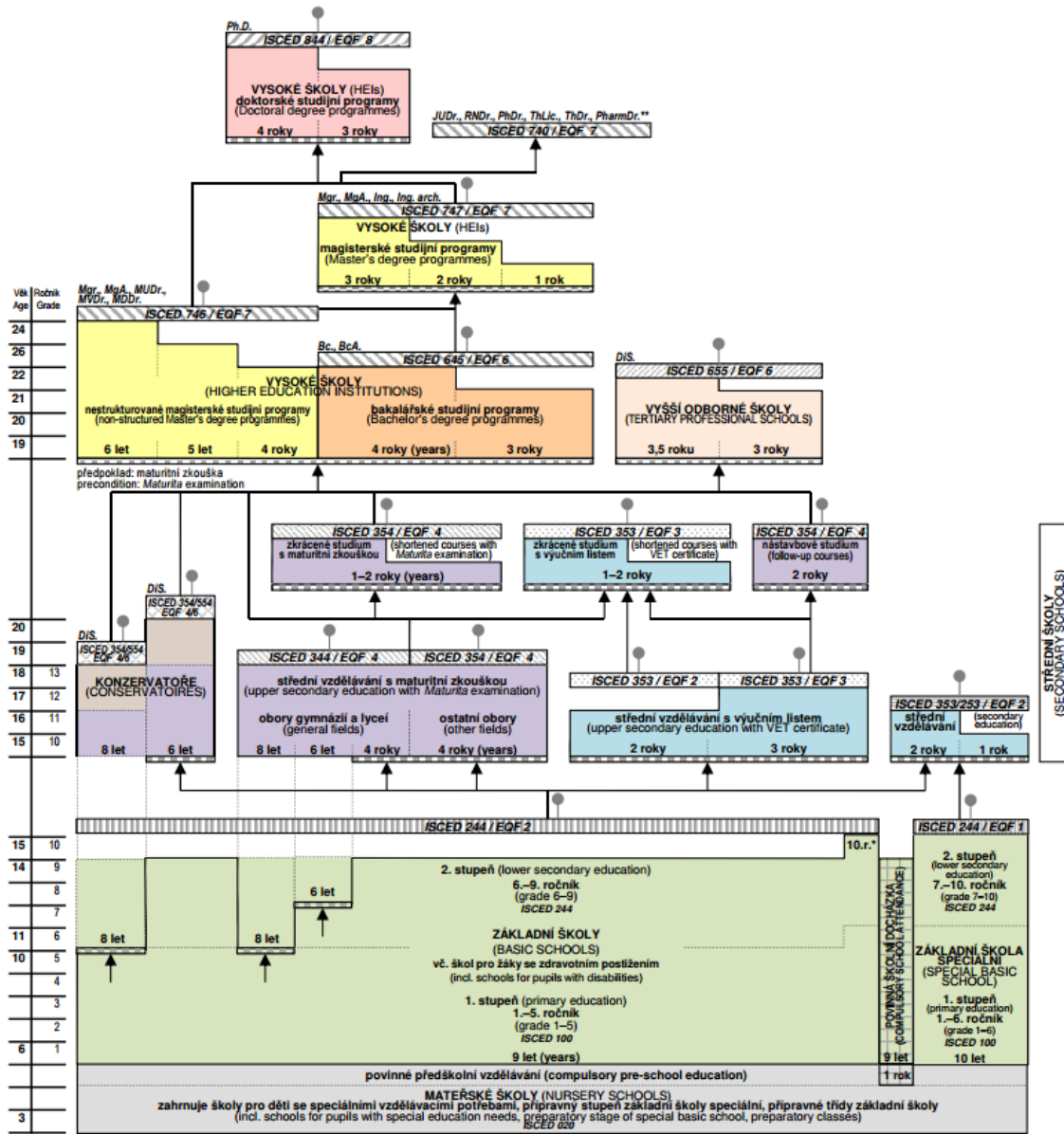
Obrázek 1: Tři dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky	22
Obrázek 2: Možné formy profilové části maturitní zkoušky dle § 79 odst. 4 Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání	23
Tabulka 1: Kategorie dosaženého vzdělání podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání.....	17
Tabulka 2: Model maturitní zkoušky pro školní rok 2019/2020	21
Tabulka 3: Celkové hodnocení praktické maturitní zkoušky na OA, Plzeň.....	29
Tabulka 4: Ilustrační skórovací tabulka praktické části maturitní zkoušky - úkoly ekonomické.....	30
Tabulka 5: Výsledky řádných maturitních zkoušek ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň	35
Tabulka 6: Výsledky řádných praktických maturitních zkoušek ve školních letech 2014/2015 až 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň.....	35
Graf 1: Počty škol ve školním/akademickém roce 2018/2019 v České republice.....	12
Graf 2: Počty získaných certifikátů STEREO ve školních letech 2014/2015 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň	32
Graf 3: Vývoj bodových výsledků praktické maturitní zkoušky - úkoly ekonomické ve školních letech 2011/2012 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň.....	36
Graf 4: Porovnání průměrně dosažených známek z praktické maturitní zkoušky žáků oborů Obchodní akademie a Ekonomické lyceum ve školních letech 2014/2015 - 2018/2019 na Obchodní akademii, Plzeň	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním/akademickém roce 2018/2019	50
Příloha 2: Učební plán oboru 63-41-M/02 na Obchodní akademii, Plzeň.....	51
Příloha 3: Zadání praktické části maturitní zkoušky v roce 2013/2014 na Obchodní akademii, Plzeň - úkoly z písemné a elektronické komunikace	52

PŘÍLOHY

Příloha 1: Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním/akademickém roce 2018/2019

Legenda (Explanatory notes):

	státní doktorská zkouška (doctoral state examination)		základní vzdělání (basic education)
	státní závěrečná zkouška (final state examination), státní rigorózní zkouška (advanced study examination)**		základy vzdělání (basics of education)
	absolutorium (graduate examination)		povinná školní docházka (compulsory school attendance)
	maturitní zkouška (Matura examination)		povinné předškolní vzdělávání (compulsory pre-school education)
	absolutorium a/nebo maturitní zkouška (graduate examination and/or Matura examination)**		přijímací řízení (admission procedure)
	závěrečná zkouška v oborech středního vzdělání s vyučným listem (VET final examination in the fields of upper secondary education with VET certificate)		možnost další vzdělávací dráhy (possible progression routes)
	závěrečná zkouška (VET final examination)		pracovní trh (labour market)

* Základní vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem může trvat 10 ročníků. (Basic education for pupils with special education needs in classes and schools with modified educational programme may last 10 years.)

** Existují dva typy státní rigorózní zkoušky: a) zkouška v medicínských oborech, b) zkouška, kterou lze složit bez dalšího studia po získání titulu magistr (Mgr.). (Two types of the advanced study examination exist: a) examination in medical fields, b) advanced study examination (without further study) after being awarded the Master's degree (magistr – Mgr.).)

*** Žáci konzervatoří mohou vykonat maturitní zkoušku nejdříve po čtvrtém ročníku, v osmiletém oboru tanec po osmém ročníku. (Pupils of conservatoires can sit for a Matura examination, but no sooner than after grade 4, in the eight-year field of dance after grade 8.)

Kódy ISCED odpovídají zařazení vzdělávacích programů, kódy EQF dosažené kvalifikaci. (ISCED codes relate to educational programmes, EQF codes to qualification attainment.)

Zdroj: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

Příloha 2: Učební plán oboru 63-41-M/02 na Obchodní akademii, Plzeň

UČEBNÍ PLÁN

Název ŠVP:	Obchodní akademie Plzeň
Kód a název vzdělávacího programu:	63–41–M/02 Obchodní akademie
Dosažený stupeň vzdělání:	střední vzdělání s maturitní zkouškou
Délka a forma vzdělání:	čtyřleté denní
Způsob ukončení:	maturitní zkouška
Certifikace:	vysvědčení o maturitní zkoušce
Platnost:	od 1. 9. 2011 počínaje prvním ročníkem

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Zkr.	Počet týdenních vyuč. hodin v ročníku				Celkem
		1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	
Povinné vyučovací předměty		32 (14)	32 (16)	32 (22)	33 (23)	129 (75)
a) základní všeobecné		23 (10)	20 (9)	15 (9)	13 (10)	71 (38)
Český jazyk a literatura	ČJ	4	3	3	3 (1)	13 (1)
První volitelný jazyk (B2)	. J	4 (4)	4 (4)	3 (3)	3 (3)	14 (14)
Druhý volitelný jazyk (B1)	. J	4 (4)	3 (3)	3 (3)	3 (3)	13 (13)
Občanská nauka	ON	1	2	---	---	3
Dějepis	Dě	2	2	---	---	4
Matematika	Ma	4	3	2 (1)	2 (1)	11 (2)
Základy přírodních věd	ZP	2	1	2	---	5
Tělesná výchova	TV	2 (2)	2 (2)	2 (2)	2 (2)	8 (8)
b) základní odborné		9 (4)	12 (7)	13 (9)	16 (9)	50 (29)
Ekonomika	Ek	3	3	3	2 (1)	11 (1)
Účetnictví	Úč	---	3 (3)	4 (4)	4 (4)	11 (11)
Cvičení z účetnictví	CÚ	---	---	---	2 (2)	2 (2)
Základy mikro a makroekonomie	ZM	---	---	---	2	2
Právo	Pr	---	---	---	4	4
Informační technologie	IT	2 (2)	2 (2)	2 (2)	---	6 (6)
Statistika	St	---	---	2 (1)	---	2 (1)
Pisemná a elektronická komunikace	PK	2 (2)	2 (2)	2 (2)	2 (2)	8 (8)
Hospodářský zeměpis	HZ	2	2	---	---	4
c) výběrové		---	---	4 (4)	4 (4)	8 (8)
Aplikovaná ekonomie	AE	---	---	2 (2)	---	2 (2)
Cvičení z pís. a elektron. komunikaci	CK	---	---	---	2 (2)	2 (2)
Cvičení z matematiky	CM	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Cvičení na počítačích	CP	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Daně	Da	---	---	---	2 (2)	2 (2)
Dějepis	Dě	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Fiktivní firma	FF	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Konverzace v anglickém jazyce	KA	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Konverzace ve francouzském jazyce	KF	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Konverzace v německém jazyce	KN	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Psychologie	Ps	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)
Společenské vědy	SV	---	---	2 (2)	2 (2)	4 (4)

Zdroj: Školní vzdělávací program Obchodní akademie, Plzeň, č. j. 119/2011

Příloha 3: Zadání praktické části maturitní zkoušky v roce 2013/2014 na Obchodní akademii, Plzeň - úkoly z písemné a elektronické komunikace

Zadání 6_OA

PÍSEMNOSTI PERSONÁLNÍHO MANAGEMENTU

Zrušení pracovního poměru dohodou Oběžník

Pracujete jako asistent/ka Ing. Jiřího Borovce, personálního ředitele a. s. Altcar, se sídlem v Bezděkově, Klatovská 5, PSČ 338 24, IČ 12345678, DIČ CZ12345678.

Úkol A

Váš zaměstnanec p. David Křest'an (bytem 340 12 Červené Poříčí, U Jezu 6, nar. 12. 6. 1983, číslo OP 33557799) chce ukončit svůj pracovní poměr, protože se bude stěhovat za manželkou do jižních Čech. Požádal o rozvázání PP dohodou ke dni 15. června 2014. Pan Křest'an má pracovní smlouvu č. 63/2009 ze dne 6. října 2009. Dohoda bude mít číslo 02/2014.

Najděte v zákoníku práce příslušné ustanovení. Posuďte, zda je nutné uvést důvod (zaměstnanec o to nepožádal) a zda panu Křest'anovi vznikají nějaké nároky. Ujednejte v dohodě, že pan Křest'an do dne ukončení pracovního poměru vyčerpá dosud zbývající poměrnou část dovolené v délce 5 pracovních dnů.

V závěru nezapomeňte vyznačit obvyklé právní formulace o tom, že tato dohoda byla vyhotovena dvojmo, jeden výtisk dostal zaměstnanec a druhý zaměstnavatel, a že smluvní strany stvrzují svým podpisem, že si dohodu přečetly a souhlasí s jejím obsahem.

*Pracujte do nového dokumentu. Soubor uložte jako **Příjmení-A.docx** na Plochu. Vpravo do zápatí se podepište, uveďte i třídu. Po vypracování soubor vytiskněte a zkopírujte do složky své třídy na serveru Maturita. Soubor z Plochy odstraňte.*

Úkol B

Vypracuje oběžník č. 03/2014, kterým informujete zaměstnance, že od 1. června 2014 je možné na pracovišti využívat externí stravovací služby, tj. dovoz obědů z klatovské restaurace Modrava. Cena kompletního jídla (polévka, hlavní chod, ovoce nebo zákusek) se pohybuje v rozmezí 80–110 Kč, výběr je ze tří denních menu. Objednávky a výběr si bude zajišťovat každý zaměstnanec sám prostřednictvím internetové aplikace.

Zaměstnavatel bude na takto zajištěné stravování přispívat částkou 10 Kč na jedno jídlo. Nabídku je možné si již dnes prostudovat na www.modrava.cz.

Datujte dnes, podepiše personální ředitel v. r.

*Pracujte do hlavičkového předtisku, který najdete pod jménem **Altcar.docx**. Uložte ho jako **Příjmení-B.docx** na Plochu. Vpravo do zápatí se podepište, uveďte i třídu. Po vypracování soubor vytiskněte a zkopírujte do složky své třídy na serveru Maturita. Z Plochy ho odstraňte.*

Zdroj: *Obchodní akademie, Plzeň* [online]. [cit. 2020-02-12]. Dostupné z:

<https://oaplzen.cz/pisemna-a-elektronicka-komunikace/maturita/>